

Ανάλυση των συνθηκών λειτουργίας της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και παρουσίαση των βασικών στόχων του προτεινόμενου ρυθμιστικού πλαισίου

Σύντομη αναδρομή

1. Η επιλογή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για **απελευθέρωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και ανάπτυξη μιας ενοποιημένης εσωτερικής αγοράς**, βασίστηκε στην εκτίμηση ότι, με τον τρόπο αυτό, θα επιτευχθεί υγιές επενδυτικό πλαίσιο που θα επέτρεπε την αδιάκοπη χρηματοδότηση των αναγκαίων επενδύσεων στον τομέα ηλεκτρικής ενέργειας, με την προσέλκυση πλέον και ιδιωτικών κεφαλαίων, δίνοντας, από την άλλη πλευρά, τη δυνατότητα στον Ευρωπαίο πολίτη να απολαμβάνει ανάλογης ποιότητας και τιμής προϊόντα ενέργειας στην ενιαία εσωτερική αγορά, εξασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό συνθήκες ανταγωνισμού και στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας, οι οποίοι στηρίζονται σε κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας για τη λειτουργία τους.
2. Ήδη, και μετά από 17 χρόνια από την πρώτη, σχετική με την απελευθέρωση των ηλεκτρικών αγορών Οδηγία (1996/92/EK), η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει, μέσω της Οδηγίας 2009/72/EK και ιδίως με τον Κανονισμό 2009/714/EK, **κοινό πρότυπο (μοντέλο) για το σχεδιασμό των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας (EU Target Model)** που θα πρέπει να εφαρμόσουν όλα τα Κράτη-Μέλη, με στόχο αφ' ενός τη μεγαλύτερη δυνατή ελευθερία στη διακίνηση ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των κρατών, και αφ' ετέρου την καλύτερη και αποτελεσματικότερη χρήση των ήδη εγκατεστημένων υποδομών και πόρων κάθε χώρας ώστε να ελαχιστοποιηθούν τα νέα κεφάλαια που απαιτούνται για την περαιτέρω ανάπτυξη του ενεργειακού τομέα, και, κυρίως, να διασφαλίζεται η παροχή της απαιτούμενης (ηλεκτρικής) ενέργειας για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
3. Και μόνο ο αριθμός των σχετικών Οδηγιών και το μικρό χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της έκδοσης της κάθε μιας (1996/92/EK, 2003/54/EK και 2009/72/EK) υποδεικνύει την **πολυπλοκότητα του εγχειρήματος της ανάπτυξης της εσωτερικής αγοράς και την ανάγκη προσαρμογής του θεσμικού πλαισίου** στις εξελίξεις που παρατηρήθηκαν και παρατηρούνται στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά, δεδομένου ότι το σημείο εκκίνησης ως προς την απελευθέρωση των ενεργειακών αγορών και την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου της ανάπτυξης της ενιαίας αγοράς, διέφερε σημαντικά σε κάθε χώρα.
4. Συνεπώς, για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου, ήταν απαραίτητη η **σταδιακή εφαρμογή διαφόρων ρυθμιστικών μέτρων**, στη βάση συγκεκριμένων αρχών, που θα επέτρεπαν, δίνοντας στα Κράτη-Μέλη τον απαιτούμενο χρόνο προσαρμογής, να διαμορφώσουν τις αναγκαίες συνθήκες στις αγορές ηλεκτρικής

ενέργειας, ήτοι συνθήκες πραγματικού ανταγωνισμού, που θα επέτρεπαν και τελικά την ενοποίησή τους.

5. Ενδεικτικό των ως άνω είναι ότι οι δύο πρώτες οδηγίες (1996/92/EK και 2003/54/EK), αν και διατύπωναν με μεγάλη ακρίβεια τις αρχές πάνω στις οποίες θα έπρεπε να αναπτυχθούν οι αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, επέτρεπαν σε **κάθε χώρα να επιλέξει** από μόνη της τα αναγκαία ρυθμιστικά μέτρα και το σχεδιασμό ως προς τη λειτουργία των αγορών τους (market design), αναλόγως των ιδιαίτερων δομικών και λειτουργικών συνθηκών.
6. Πλην όμως, η πρόσφατη Οδηγία (2009/72/EK) και ιδίως ο Κανονισμός (ΕΚ) 714/2009, θέτουν πλέον, με μεγάλη ακρίβεια και σε μεγάλη λεπτομέρεια, τους όρους και προϋποθέσεις για την οργάνωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας σε κάθε χώρα, **περιορίζοντας σημαντικά τους βαθμούς ελευθερίας** κάθε χώρας ως προς την επιλογή του σχεδιασμού αγοράς που θα επιλέξουν, και θέτοντας υποχρεωτικά χρονοδιαγράμματα ως προς τις απαιτούμενες δομικές προσαρμογές. Μάλιστα τα ως άνω τίθενται κατά κύριο λόγο στον Κανονισμό, ο οποίος είναι άμεσα εφαρμοστέος και δεν χρήζει ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο, μη επιτρέποντας στον Εθνικό Νομοθέτη να επιλέξει κάτι διαφορετικό.
7. Από τα παραπάνω, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η περίοδος από το 1996 (πρώτη Οδηγία) μέχρι το χρονικό όριο του 2015, που ετέθη δυνάμει του Κανονισμού 714/2009 για την υποχρεωτική υιοθέτηση από όλες τις χώρες του Ενιαίου Μοντέλου Ευρωπαϊκής Αγοράς (EU Target Model), μπορεί να θεωρηθεί ως **περίοδος προσαρμογής** για όλες τις χώρες, για να προετοιμάσουν τις κατάλληλες συνθήκες, τόσο ως προς τη δομική αναδιοργάνωσή τους, όσο και ως προς το λειτουργικό σχεδιασμό των αγορών τους, ώστε να μπορέσουν να υιοθετήσουν το Ενιαίο Μοντέλο Ευρωπαϊκής Αγοράς με αποτελεσματικό τρόπο, προς όφελος των καταναλωτών και διασφάλισης αδιάκοπου εφοδιασμού ηλεκτρικής ενέργειας.

Παρούσες συνθήκες της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα

8. Κατά την **παρούσα οικονομική συγκυρία**, η οποία επηρεάζει τόσο τη βραχυπρόθεσμη, αλλά ιδίως τη μεσοπρόθεσμη εξέλιξη της αγοράς του ηλεκτρισμού, καθίσταται κρίσιμη η σταδιακή άρση των συνθηκών που ενδεχομένως οδηγούν σε αστοχία την αγορά, η οποία αδυνατεί να χρηματοδοτήσει σε βάθος χρόνου τις επενδύσεις και υποδομές που χρειάζονται. Η άρση των συνθηκών αυτών έγκειται αφ' ενός στο ύψος των επενδύσεων που απαιτούνται, αφ' ετέρου στην κατανομή των εσόδων και της προστιθέμενης αξίας της αγοράς ηλεκτρισμού, τόσο μεταξύ των συμμετεχόντων που παρέχουν ηλεκτρική ενέργεια, όσο και των συμμετεχόντων που χρησιμοποιούν ηλεκτρική ενέργεια, σύμφωνα με τα στοιχεία κόστους του καθενός. Μέχρι σήμερα, ο τρόπος αντιμετώπισης της αστοχίας της αγοράς ήταν η εφαρμογή συγκεκριμένων ρυθμιστικών μέτρων (όπως ο υφιστάμενος Μηχανισμός Διασφάλισης Ισχύος), τα

οποία όμως δεν μπορεί να θεωρεί ότι θα συνεχίσουν να υφίστανται με την ίδια μορφή ενόψει της σύνδεσης και εν τέλει σύζευξης των ευρωπαϊκών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας. Η αντιμετώπιση αστοχιών της αγοράς, πέραν αυτών που προκαλούνται από την ιδιαίτερος δυσχερή οικονομική κατάσταση της χώρας μας, θα πρέπει να βασίζεται στην ανάπτυξη πραγματικών συνθηκών ανταγωνισμού. Οι συνθήκες αυτές σταδιακά θα επιφέρουν την αναγκαία βελτίωση στον τρόπο κατασκευής, λειτουργίας και χρήσης των υποδομών, όπου οι αποτελεσματικότερες αυτών θα παραμένουν στο σύστημα ενώ οι λιγότερο αποτελεσματικές θα εξέρχονται σταδιακά από αυτό. Η ανάπτυξη των συνθηκών αυτών θα επιτρέψει την ομαλοποίηση των επενδυτικών κύκλων και την είσοδο κάθε φορά των κατάλληλων τεχνολογιών για την επίτευξη της ασφάλειας εφοδιασμού με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

9. Η εγχώρια αγορά ηλεκτρικής ενέργειας χαρακτηρίζεται από **δομικές ασυμμετρίες**. Η ΔΕΗ Α.Ε. (εφεξής ΔΕΗ) είναι συμμετέχων με μερίδιο στην παραγωγή 80% επί του συνόλου καθαρής παραγωγής από συμβατικές μονάδες στο σύστημα για το 2013¹ και μερίδιο προμήθειας 98% επί του συνόλου ενέργειας που διακινήθηκε στη χονδρεμπορική αγορά.² Επιπλέον, η ΔΕΗ κατέχει αποκλειστική πρόσβαση στα λιγνιτικά κοιτάσματα της χώρας και στη διαχείριση των υδάτινων αποθεμάτων (με τη λιγνιτική παραγωγή να εκτιμάται στο 46% και την υδροηλεκτρική στο 11% της συνολικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα³). Η αποκλειστική αυτή πρόσβαση της ΔΕΗ στους λιγνιτικούς και υδάτινους πόρους, οι οποίοι αποτελούν οικονομικότερους πόρους ηλεκτροπαραγωγής σε σχέση με άλλα συμβατικά καύσιμα, της προσδίδει **κρίσιμο συγκριτικό πλεονέκτημα** έναντι των δυνητικών ανταγωνιστών της στην χονδρεμπορική αγορά, οι οποίοι έχουν ως μόνη επιλογή το φυσικό αέριο ως καύσιμο των σταθμών τους. Το συγκριτικό αυτό πλεονέκτημα της ΔΕΗ μετακυλύεται και στη λιανική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (λόγω του καθορισμού των τιμολογίων βάσει μέσου και όχι οριακού κόστους), δημιουργώντας έτσι σημαντικά εμπόδια εισόδου νέων προμηθευτών στην αγορά.
10. Διαπιστώνεται επίσης, ασυμμετρία όσον αφορά τα σταθερά και μεταβλητά κόστη των μονάδων φυσικού αερίου σε σχέση με τα αντίστοιχα των λιγνιτικών και υδροηλεκτρικών μονάδων. Οι σταθμοί φυσικού αερίου έχουν χαμηλότερο μεν κατασκευαστικό κόστος από αυτό των λιγνιτικών, αλλά αυτό το συγκριτικό τους πλεονέκτημα δεν τους καθιστά σήμερα ανταγωνιστικούς, καθώς μεγάλο μέρος του κεφαλαιουχικού κόστους ορισμένων μονάδων της ΔΕΗ έχει ήδη αποσβεστεί. Επιπρόσθετα, η τιμή του φυσικού αερίου διαμορφώνεται σε επίπεδο παγκόσμιας

---

¹ Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Ενέργειας – Δεκέμβριος 2013 της ΑΔΜΗΕ ΑΕ. Η παραγωγή αναφέρεται στο σημείο έγχυσης στο Σύστημα. Στις συμβατικές μονάδες περιλαμβάνονται και οι μεγάλες υδροηλεκτρικές μονάδες, καθώς και οι Κατανεμόμενες μονάδες ΣΗΘΥΑ.

² Πηγή: Μηνιαία στοιχεία της ΑΔΜΗΕ ΑΕ για το 2013.

³ Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Ενέργειας – Δεκέμβριος 2013 της ΑΔΜΗΕ ΑΕ. Η συνολική ενέργεια περιλαμβάνει το ισοζύγιο στις διασυνδέσεις ενώ η παραγωγή αναφέρεται στο σημείο έγχυσης στο Σύστημα. Δεν περιλαμβάνεται η παραγωγή στα μη διασυνδεδεμένα νησιά.

αγοράς, σε αντίθεση με το λιγνίτη και το νερό που η αξία τους αποτιμάται σε εθνικό επίπεδο, επιτρέποντας ελάχιστη μεταβλητότητα των τιμών τους. Η **διαφορά κόστους** μεταξύ λιγνίτη και φυσικού αερίου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας όπως αυτή αποτυπώνεται στις προσφορές των μονάδων στον Ημερήσιο Ενεργειακό Προγραμματισμό (HEΠ), οι οποίες κυρίως αφορούν την κάλυψη μεταβλητού κόστους, υπολογίζεται σε περίπου 20-40 €/MWh⁴. Η διαφορά αυτή μειώνει σημαντικά τις ευκαιρίες για την ανάπτυξη του ανταγωνισμού στον τομέα της παραγωγής.

11. Η τρέχουσα οργάνωση της αγοράς χαρακτηρίζεται από την υποχρεωτική συμμετοχή όλων των συμμετεχόντων στην προ-ημερήσια αγορά (**mandatory day-ahead pool with unit commitment**). Όλη η ενέργεια συναλλάσσεται στην Οριακή Τιμή Συστήματος (ΟΤΣ), αποδίδοντας έτσι σημαντικά οφέλη για τους παραγωγούς λιγνιτικών και υδροηλεκτρικών σταθμών, αφού το οριακό τους κόστος είναι πολύ χαμηλότερο συγκριτικά με την ΟΤΣ, η οποία καθορίζεται από την οικονομικότερη διαθέσιμη προσφορά η οποία διατηρεί τη δυνατότητα διάθεσης μιας επιπλέον MWh και η οποία συνήθως είναι προσφορά μονάδας φυσικού αερίου. Ωστόσο, τα τρέχοντα τιμολόγια προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ βασίζονται στο μέσο κόστος (και όχι στο οριακό) επομένως, σε ένα βαθμό, τα οφέλη των παραγωγών λιγνιτικών και υδροηλεκτρικών σταθμών επιστρέφουν στον τελικό καταναλωτή.
12. Η κατάσταση στην εγχώρια αγορά τα τελευταία χρόνια υπήρξε αρκετές φορές κρίσιμη, κυρίως λόγω της συνεχιζόμενης **έλλειψης ρευστότητας** και της γενικότερης δύσκολης οικονομικής συγκυρίας. Η έλλειψη Φορέα Κάλυψης, η ιδιαίτερη θέση της ΔΕΗ στην αγορά ως επιχείρηση με υψηλά μερίδια αλλά και η αύξηση των ανείσπρακτων λογαριασμών των πελατών της, προκάλεσαν σημαντική επιδείνωση σε όλη την αλυσίδα συναλλαγών της αγοράς με αρνητικές επιπτώσεις και στο κεφάλαιο κίνησης όλων των συμμετεχόντων. Ταυτόχρονα, η συνεχιζόμενη ταμειακή στενότητα του χρηματο-πιστωτικού τομέα επηρέασε άμεσα την αγορά ηλεκτρισμού, οδηγώντας σε αύξηση του κόστους δανεισμού (βραχυχρόνιου και μακροχρόνιου). Ως συνέπεια, δημιουργήθηκε σημαντική αβεβαιότητα και αστάθεια στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας με μειωμένα εργαλεία διαχείρισης και αντιστάθμισης του χρηματοπιστωτικού κινδύνου. Υπό αυτές τις συνθήκες, προτεραιότητα για κάθε πιθανό επενδυτή είναι η διαχείριση του κινδύνου και η μείωση της αβεβαιότητας, και όχι τόσο το περιθώριο κέρδους.
13. Μικρής κλίμακας διείσδυση νεοεισερχόμενων στην αγορά προμήθειας μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε ορισμένες κατηγορίες καταναλωτών εξαιτίας των στρεβλώσεων που εξακολουθούν να υφίστανται σε κάποιες περιπτώσεις. Η σταδιακή κατάργηση των στρεβλώσεων αυτών απαιτεί μια μεταβατική περίοδο

---

⁴Εύρος ωριαίων διαφορών των μεσοσταθμικών προσφορών στον HEΠ των οικονομικότερων προσφορών της κάθε τεχνολογίας για κάθε ώρα εντός του 2014.

δύο-τριών ετών, δεδομένου ότι τυχόν απότομες διακυμάνσεις στα τιμολόγια προμήθειας ενδέχεται να έχουν σημαντικές αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις, ειδικότερα κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης που διανύουμε.

14. Η διακύμανση των τιμών δικαιωμάτων εκπομπής αερίων ρύπων CO₂ (στο πρόσφατο παρελθόν έχουν υπάρξει πολύ ευνοϊκές για τη λιγνιτική παραγωγή) μειώνει σημαντικά για το δυνητικό επενδυτή τη βεβαιότητα για το ποιος τύπος καυσίμου θα παραμείνει ανταγωνιστικός τα επόμενα πέντε με έξι έτη, λαμβάνοντας υπόψη τις παγκόσμιες αλλαγές στην αγορά ενέργειας, ιδίως τις αλλαγές στον κλάδο του φυσικού αερίου και των αποτελεσμάτων της χρήσης νέων τεχνολογιών για την εξόρυξή του.
15. Λόγω της οικονομικής κρίσης, οι **προοπτικές για τη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας** δεν είναι αισιόδοξες. Το ποσοστό των ατόμων ή επιχειρήσεων που δεν είναι σε θέση να πληρώσουν το λογαριασμό του ηλεκτρικού ρεύματος έχει αυξηθεί σημαντικά. Ειδικά οι επιχειρήσεις οι οποίες αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης και ισχυρό ανταγωνισμό από τις ξένες αγορές, δεν είναι σε θέση να παραμείνουν ανταγωνιστικές (όχι μόνο λόγω του υψηλού ενεργειακού κόστους), και, ως συνέπεια, αποσύρονται από την αγορά οδηγώντας σε περαιτέρω πτώση της ζήτησης.
16. Παράλληλα, η **μαζική διείσδυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)** δημιουργεί πλεονάζουσα ισχύ και, σε συνδυασμό με την είσοδο των ΑΠΕ με προτεραιότητα στον ΗΕΠ, μειώνει τη δυνατότητα για τις συμβατικές μονάδες να αποσβέσουν τις επενδύσεις τους, μιας και συμπιέζεται περαιτέρω το μέγεθος της αγοράς στην οποία δραστηριοποιούνται. Ωστόσο, η επιπλέον ισχύς των σταθμών ΑΠΕ δεν συνεισφέρει σημαντικά στην ασφάλεια εφοδιασμού εξαιτίας της διακοπτόμενης φύσης στη λειτουργία τους. Η διαθεσιμότητα των σταθμών αυτών δεν θεωρείται αξιόπιστη στο βαθμό που θεωρείται αντίστοιχη ισχύς συμβατικών μονάδων και επομένως δεν είναι εφικτή η απόσυρση ισόποσης ισχύος συμβατικών μονάδων.

Αναδιοργάνωση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας

Εν όψει της εφαρμογής των ρυθμίσεων της Τρίτης Ενεργειακής Δέσμης (2009/72/EK) είναι αναγκαίες σημαντικές δομικές αλλαγές στη μέχρι σήμερα οργάνωση και λειτουργία της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

17. Αρχικά, υποχρεωτική είναι η εφαρμογή των απαιτήσεων του **Ενιαίου Μοντέλου Ευρωπαϊκής Αγοράς (EU Target Model)**, οι οποίες προδιαγράφονται σε μια σειρά Κωδίκων που εκδίδει ο ENTSO-E (σε εφαρμογή της Οδηγίας 2009/72/EK). Στους Κώδικες αυτούς, ως πρώτο βήμα για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς, προβλέπεται και η σύζευξη τιμών (price coupling) γειτονικών χωρών.⁵ Προκειμένου να επιτευχθεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του Ενιαίου Μοντέλου Ευρωπαϊκής Αγοράς, σημαντικές

---

⁵ Η Ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, σε πρώτη φάση, προβλέπεται να εφαρμόσει σύζευξη τιμών με την περιοχή της Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης, μέσω Ιταλίας.

πρόσθετες μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να λάβουν χώρα. Η εγχώρια χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρισμού θα πρέπει να αναδιοργανωθεί ώστε να περιλαμβάνει τη λειτουργία προθεσμιακής αλλά και ενδο-ημερήσιας αγοράς, καθώς επίσης και μηχανισμούς για διακριτή αγορά επικουρικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εξισορρόπησης (σε αντικατάσταση της μιας και μοναδικής υποχρεωτικής προ-ημερήσιας αγοράς που λειτουργεί σήμερα). Σημειώνεται ότι η τρέχουσα οργάνωση της αγοράς δεν επιτρέπει την αποτελεσματική σύζευξη με τις γειτονικές αγορές και, σε συνδυασμό με τις πραγματικές συνθήκες και περιορισμούς του ηλεκτρικού τομέα της χώρας, δεν μπορεί να αναπτυχθεί ουσιαστικός διασυνοριακός ανταγωνισμός.

18. Η δεύτερη δρομολογημένη δομική αλλαγή είναι η **πώληση του 30% της εγκατεστημένης ισχύος της ΔΕΗ σε τρίτους** (δημιουργία νέας καθετοποιημένης εταιρείας με πώληση παγίων και μεριδίου αγοράς της ΔΕΗ- εφεξής Νέα Καθετοποιημένη Εταιρεία Ηλεκτρικής Ενέργειας). Λόγω των υφιστάμενων συνθηκών στην ελληνική αγορά ενέργειας, ο υποψήφιος επενδυτής είναι δύσκολο να διαμορφώσει τα μακροπρόθεσμα επενδυτικά του σχέδια βασιζόμενος στα αναμενόμενα κέρδη που, βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα, θα λάβει στην ελληνική αγορά. Οι εκτιμήσεις του θα λαμβάνουν υπόψη τυχόν αναμενόμενες συνέργειες από την πώληση συμπληρωματικών υπηρεσιών (π.χ. λιανική πώληση φυσικού αερίου), τη στρατηγική τοποθέτηση στη γεωγραφική περιοχή ή, στην περίπτωση των εγχώριων επενδυτών και συμμετεχόντων στην αγορά, τη δημιουργία συνεργιών με την υφιστάμενη δραστηριότητά τους είτε στην παραγωγή είτε στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας. Επομένως, η ρυθμιστική σταθερότητα, για μια περίοδο τουλάχιστον τριών-τεσσάρων ετών, κρίνεται ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη αξιόπιστου επιχειρηματικού πλάνου της Νέας Καθετοποιημένης Εταιρείας Ηλεκτρικής Ενέργειας, στη βάση εκτιμήσεων για το αναμενόμενο έσοδο από τη λιανική αγορά, το επίπεδο των τιμολογίων προμήθειας και το χαρτοφυλάκιο των πελατών που πρόκειται να μεταφερθεί. Μακροχρονίως, ευκαιρίες θα δημιουργηθούν κυρίως λόγω του συγκριτικού πλεονεκτήματος στην πλευρά της παραγωγής, ενδεχομένως, της καλύτερης διαχείρισης του κινδύνου και της σταδιακής δημιουργίας ενός χαρτοφυλακίου πελατών που να φέρει μεγαλύτερες αποδόσεις σε σχέση με τις σημερινές.
19. Με στόχο την επίτευξη της σταδιακής εναρμόνισης της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με αυτές των γειτονικών χωρών, σύμφωνα με τις προτάσεις της ΡΑΕ, και έως ότου ολοκληρωθεί και η διαδικασία πώλησης της Νέας Καθετοποιημένης Εταιρείας Ηλεκτρικής Ενέργειας, κρίνεται αναγκαία η βραχυ/μεσοπρόθεσμη (για μια περίοδο 2-3 ετών) υιοθέτηση πρόσβασης τρίτων σε συγκριτικά οικονομικότερους πόρους ηλεκτροπαραγωγής. Ο σχεδιασμός που προτείνεται από τη ΡΑΕ εφαρμόζεται ήδη στη **Γαλλική ενεργειακή αγορά** κατόπιν της αναδιοργάνωσής της το Δεκέμβριο του 2010 με το Νόμο NOME.⁶ Ο γαλλικός νόμος NOME προβλέπει **μηχανισμό ρυθμιζόμενης πρόσβασης τρίτων** στην ιστορική πυρηνική ηλεκτροπαραγωγή της δεσπόζουσας EDF. Ο μηχανισμός αυτός έχει τύχει εξέτασης από τη Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία εξέδωσε και σχετική απόφαση (Commission Decision of 12 June 2012 on State Aid SA.21918 C17/07 implemented by France, notified under document C(2012) 2559), με την οποία ο μηχανισμός χαρακτηρίζεται ως συμβατός με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, εφόσον πρόκειται για

⁶ Nouvelle Organisation du Marche de l'Electricité.

μεταβατικό μηχανισμό στο πλαίσιο της εν εξελίξει απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στη Γαλλία και καθώς συνοδεύεται από δεσμεύσεις για ριζική αναδιοργάνωση των συνθηκών ανταγωνισμού στην αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στη Γαλλία. Αντίστοιχος μηχανισμός, **προσαρμοσμένος στην ελληνική αγορά**, θα μπορούσε να εφαρμοστεί για μια μεταβατική περίοδο μέχρι την πλήρη εφαρμογή του Ενιαίου Μοντέλου Ευρωπαϊκής Αγοράς. Συγκεκριμένα, ο σχεδιασμός που προτείνεται για την Ελληνική αγορά προβλέπει την υποχρεωτική πώληση ενέργειας μέσω προθεσμιακών προϊόντων, η οποία αντιστοιχεί σε μέρος της λιγνιτικής και υδροηλεκτρικής παραγωγής της χώρας, με υποχρέωση των αγοραστών (κάτοχοι άδειας προμήθειας πλην της ΔΕΗ) να εξυπηρετούν εγχώριους πελάτες λιανικής κατ' αναλογία της κατανάλωσής τους και της κατηγορίας που ανήκουν, όπως αυτή προσδιορίζεται από τα καταναλωτικά χαρακτηριστικά τους. Ο προτεινόμενος μηχανισμός ουσιαστικά εισάγει νέο ρυθμιστικό πλαίσιο μεταξύ προμηθευτών και παραγωγών κατόχων λιγνιτικής και υδροηλεκτρικής παραγωγής για την αγορά και πώληση προθεσμιακών προϊόντων. Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο θα αφορά προϊόντα κάλυψης της ζήτησης, τα οποία θα δομηθούν ώστε να αντιστοιχούν σε κατανάλωση βάσης ("band products"), ενώ θα είναι δυνατό να έχουν διαφορετικό χρονικό ορίζοντα ωρίμανσης. Σημειώνεται ότι ο προτεινόμενος σχεδιασμός, και ιδίως ο χρονικός ορίζοντας εφαρμογής του, θα πρέπει να είναι συμβατός με την δημιουργία της Νέας Καθετοποιημένης Εταιρείας Ηλεκτρικής Ενέργειας.

Στόχοι των δομικών αλλαγών

20. Λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες της αγοράς σήμερα και στο άμεσο μέλλον, η δημιουργία ρυθμιζόμενης προθεσμιακής αγοράς για την πρόσβαση προμηθευτών σε λιγνιτική και υδροηλεκτρική παραγωγή κρίνεται απαραίτητη, καθώς έχει σαν στόχο τα εξής:
- i. **την τόνωση του υγιούς ανταγωνισμού**, τόσο σε επίπεδο χονδρεμπορικής (πρόσβαση προμηθευτών σε φθηνότερα προϊόντα και ενίσχυση των εργαλείων διαχείρισης κινδύνου που διαθέτουν), ιδίως όμως σε επίπεδο λιανικής αγοράς (η δραστηριοποίηση περισσότερων προμηθευτών στη λιανική αναμένεται να οδηγήσει σε καλύτερη διαχείριση των εξόδων που σχετίζονται με τη δραστηριότητα). Επιπλέον, οι ανταγωνιστικές πιέσεις στην κάθετη αλυσίδα (μεταξύ, δηλαδή, των παραγωγών και προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας) αναμένεται να οδηγήσουν στην αναδιανομή του συνολικού πλεονάσματος της αλυσίδας. Η ενίσχυση των συνθηκών ανταγωνισμού συνάδει με τη μείωση των εμποδίων εισόδου νέων συμμετεχόντων στη χονδρεμπορική αγορά και τη δημιουργία ευκαιριών δυνητικής εισόδου εγχώριων και ξένων συμμετεχόντων στη λιανική αγορά, με τελικό όφελος τη **βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης υπηρεσίας και τον εξορθολογισμό της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας** που απολαμβάνει ο τελικός καταναλωτής, συγκριτικά με αυτή που θα είχε υπό μονοπωλιακό καθεστώς.
  - ii. **την εξασφάλιση πρόσβασης** των προμηθευτών, με ισοδύναμο τρόπο, στους **διαθέσιμους ενεργειακούς πόρους της χώρας**, ώστε να δημιουργηθούν χαρτοφυλάκια αντίστοιχου κόστους ενέργειας.
  - iii. την άρση των στρεβλώσεων και σταυροειδών επιδοτήσεων στα **τιμολόγια προμήθειας**, με ορθολογική κατανομή του κόστους μεταξύ των διαφόρων

κατηγοριών καταναλωτών, ώστε να διασφαλίζεται η μακροχρόνια ανάπτυξη του ηλεκτρικού τομέα, στη βάση της οικονομικής βιωσιμότητας των σχετικών επενδύσεων και υποδομών, οι οποίες θα πρέπει να αναπτύσσονται και να χρησιμοποιούνται με τον πλέον αποδοτικό τρόπο.

- iv. **τη συμπίεση, κατά το δυνατόν, του κόστους παραγωγής και προμήθειας** ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω της ανάπτυξης των αναγκαίων ανταγωνιστικών πύσεων σε όλη την αλυσίδα παραγωγής/μεταφοράς/διανομής, έτσι ώστε να συγκρατηθούν οι αυξήσεις τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς καταναλωτές και να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.
- v. **τη δημιουργία κατάλληλου πλαισίου ώστε να επιτευχθεί η συμμετοχή της χώρας στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (EU Target Model)** και την επακόλουθη αναβάθμιση της δραστηριότητας της χώρας μέσω διασυνοριακού εμπορίου και τη δημιουργία ευκαιριών για εξαγωγή της πλεονάζουσας δυναμικότητας/ παραγωγής.

21. Οι ανωτέρω στόχοι θα πρέπει να επιτευχθούν **αποφεύγοντας τις απότομες μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς**, οι οποίες θα οδηγούσαν σε αυξημένη μεταβλητότητα, με αντίκτυπο τόσο στις τιμές του καταναλωτή όσο και στην οικονομική σταθερότητα των συμμετεχόντων στην αγορά. Τα ρυθμιστικά μέτρα θα πρέπει, για μια περίοδο τριών-τεσσάρων ετών, να επιτύχουν ένα «ουδέτερο» περιβάλλον λειτουργίας, στο οποίο το σύνολο των συμμετεχόντων (υφιστάμενοι και νέοι συμμετέχοντες) θα γνωρίζει με βεβαιότητα τους κανόνες της αγοράς και θα είναι προετοιμασμένο να αντιμετωπίσει τη «νέα πραγματικότητα», η οποία αναμένεται και θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ηπιότερες ρυθμιστικές παρεμβάσεις. Επομένως, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι **δεν θα δημιουργηθούν λανθασμένα σήματα στην αγορά**, δημιουργώντας υψηλότερες ή χαμηλότερες προσδοκίες από αυτές που η ελληνική αγορά μπορεί να υποστηρίξει υπό τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες. Οι προσδοκίες για χαμηλότερα κέρδη θα πρέπει να αντισταθμίζονται με ρυθμιστική σταθερότητα και σαφήνεια αναφορικά με τα μεταρρυθμιστικά σχέδια στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Τέλος, η είσοδος νέων συμμετεχόντων θα πρέπει να βασίζεται σε μακροπρόθεσμες στρατηγικές και **όχι σε καιροσκοπική συμπεριφορά** χωρίς μακροπρόθεσμη προοπτική στην αγορά.

22. Επιμέρους στόχοι του προτεινόμενου σχεδιασμού για την πρόσβαση προμηθευτών σε οικονομικούς εγχώριους πόρους ηλεκτροπαραγωγής (πάντα με απώτερο σκοπό την αύξηση του ανταγωνισμού και την απελευθέρωση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας) είναι οι εξής:

- i) **Παροχή πρόσβασης** σε όλους τους κατόχους άδειας προμήθειας (πλην της ΔΕΗ) **σε προθεσμιακά προϊόντα εντός ρυθμιζόμενου συμβατικού πλαισίου, η υποκείμενη αξία του οποίου σχετίζεται με λιγνιτική και υδροηλεκτρική παραγωγή.** Με τον τρόπο αυτό, το οικονομικό πλεόνασμα του παραγωγού που διαθέτει λιγνιτική και υδροηλεκτρική παραγωγή (λόγω του χαμηλού κόστους παραγωγής) αναμένεται να μεταφερθεί στους τελικούς εγχώριους καταναλωτές, υπό τη μορφή χαμηλότερων τιμολογίων προμήθειας.
- ii) **Βελτίωση της χρηματοοικονομικής ρευστότητας** στη χονδρεμπορική αγορά και **ελάφρυνση του χρηματοπιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει ο**

Λειτουργός της Αγοράς, μέσω της εισαγωγής του προτεινόμενου ρυθμιστικού πλαισίου προθεσμιακών προϊόντων, **παράλληλα με την ημερήσια εκκαθάριση και τον εβδομαδιαίο διακανονισμό της προ-ημερήσιας αγοράς**. Για το σκοπό αυτό, προβλέπεται (οικονομικός) συμψηφισμός των ποσοτήτων που αντιστοιχούν στα προθεσμιακά προϊόντα και των λοιπών ποσοτήτων ενέργειας του Ημερήσιου Ενεργειακού Προγραμματισμού (ΗΕΠ). Η ένταξη των προθεσμιακών προϊόντων στην προ-ημερήσια αγορά γίνεται μετά από έλεγχο αναφορικά με τη δυνατότητα του προμηθευτή να χρησιμοποιεί τα προϊόντα αυτά, βάσει των περιορισμών που τίθενται, ιδίως αναφορικά με τα καταναλωτικά χαρακτηριστικά των πελατών που αυτός εκπροσωπεί. Στόχος της διαδικασίας αυτής είναι η μεταφορά του πλεονάσματος του παραγωγού από τους φθηνότερους εγχώριους πόρους κατευθείαν στους πελάτες λιανικής.

- iii) **Δυνατότητα τόνωσης της διαπραγματευτικής δύναμης των καταναλωτών**, τουλάχιστον των μεγαλύτερων εξ αυτών, στον καθορισμό των τιμολογίων και λοιπών όρων προμήθειας, εφόσον τα καταναλωτικά χαρακτηριστικά τους προσδιορίζουν και τις ποσότητες προθεσμιακών προϊόντων, που μπορεί να αγοράσει ο προμηθευτής τους.